

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Modernizace metod hodnocení studentů VOŠ

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

**Tento dokument vznikl jako výstup projektu s názvem
„Inovace VOV v odborné oblasti humanitní“,
reg. č. CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_041/0008011.**

Vyšší odborná škola a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky PRIGO

Vyšší odborná škola publicistiky

Evangelikální teologický seminář – Vyšší odborná škola teologická a sociální

Vysoká škola PRIGO

Ostrava, 2019

Obsah

1	Úvod	4
2	Vymezení postavení vyššího odborného vzdělávání v rámci vzdělávací soustavy.....	6
3	Metody hodnocení v terciárním vzdělávání	9
3.1	Modulární systém vzdělávání	9
3.1.1	Typologie vzdělávacích modulů	11
3.1.2	Tvorba modulového vzdělávání	12
3.2	ECTS	13
3.2.1	Charakteristika ECTS	13
3.2.2	Přidělování kreditů ECTS a odpovídající pracovní zátěže.....	15
3.2.3	Klasifikace ECTS.....	18
3.2.4	Zabezpečení kvality	20
3.2.5	Klíčové dokumenty ECTS	21
3.2.6	ECTS a vyšší odborné školy	21
4	Návrh modernizace metod hodnocení studentů VOŠ v odborné oblasti humanitní	23
4.1	Obecné zásady modulární výuky a hodnocení pomocí ECTS pro VOV v odborné oblasti humanitní.....	23
4.2	Zásady modulární výuky a hodnocení pomocí ECTS pro skupiny oborů odborné oblasti humanitní.....	26
	Seznam použité literatury	28

1 Úvod

Tento dokument je určen příslušným autoritám jako návrh metod hodnocení studentů na humanitně orientovaných vyšších odborných školách (VOŠ) v České republice, zejména s cílem sjednotit metody hodnocení v terciárním sektoru vzdělávání a zajistit vyšší míru prostupnosti absolventů VOŠ na VŠ, a to v souladu s dalšími dokumenty, které vznikly v rámci projektu „Inovace VOV v odborné oblasti humanitní“, především pak s dokumentem „Návrh znalostního standardu absolventů VOV pro odbornou oblast humanitní“.

Humanitní oblast vyššího odborného vzdělávání (VOV) v ČR zahrnuje čtyři skupiny oborů, kterými jsou:

- 61 – Filozofie, teologie,
- 68 – Právo, právní a veřejnosprávní činnost,
- 72 – Publicistika, knihovnictví a informatika,
- 82 – Umění a užité umění.

System hodnocení vymezený v následujících kapitolách je navrhován pro odbornou oblast jako celek a dále pro všechny uvedené skupiny oborů, avšak předpokládá další rozšíření na úrovni jednotlivých vzdělávacích programů, resp. VOŠ reflektující jejich specifické odborné zaměření.

Návrh vznikl ve spolupráci vyšších odborných škol a vysokých škol spadajících do odborné oblasti humanitní a vychází z analýzy vzdělávacích a studijních programů realizovaných na těchto školách.

Odborná oblast je charakteristická velkou roztržitostí vzdělávacích programů v rámci jednotlivých skupin oborů i různorodostí skupin oborů samotných. Navrhnout tak jednotný systém hodnocení vycházející z modulově uspořádané výuky s kreditovým ohodnocením dle ECTS (viz dále) je značně komplikované. I přesto existují mezi jednotlivými skupinami oborů i uvnitř nich jisté společné charakteristické rysy, které

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

uvedené alespoň v základní podobě umožňují. Blíže viz také dokument „Návrh znalostního standardu absolventů VOV pro odbornou oblast humanitní“ (dále jen jako znalostní standard), který byl rovněž připraven v rámci projektu. Navrhovaná metodika hodnocení, která znalostní standard doplňuje, tak vyšším odborným školám s humanitním zaměřením nabízí určitý základ pro přípravu vzdělávacích programů, který mohou dále modifikovat dle svého odborného zaměření při zachování vydefinovaného společného základu, který jednotlivé vzdělávací programy oproti současnému stavu výrazně harmonizuje, čímž zajišťuje docílení jistého společného kvalitativního standardu nejen s ohledem na výstupní znalosti, dovednosti a kompetence, ale také na způsob hodnocení jejich nabývání ze strany studentů.

2 Vymezení postavení vyššího odborného vzdělávání v rámci vzdělávací soustavy

Jak uvádí Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, vzdělávání ve vyšších odborných školách (VOV) spadá do sektoru terciárního, nevysokoškolského vzdělávání (klasifikace 6 dle Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání ISCED, resp. Evropského rámce kvalifikací EQF). Tento samostatný stupeň vzdělávání byl v roce 1995 zakotven novelou do dříve platného školského zákona (č. 29/1984 Sb.) jako nový typ vzdělávání. Podle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), v platném znění, vyšší odborné vzdělávání rozvíjí a prohlubuje znalosti a dovednosti studenta získané ve středním vzdělávání a poskytuje všeobecné a odborné vzdělání a praktickou přípravu pro výkon náročných činností. Jedná se o profesně zaměřené vzdělávání pro absolventy středních škol s maturitní zkouškou, které klade důraz na aplikační stránku studia. V oblasti terciárního vzdělávání rozšiřují obory vyššího odborného vzdělávání nabídku bakalářských studijních oborů vysokých škol. Vzdělávání ve vyšších odborných školách je určeno především zájemcům, kteří si chtějí zvýšit svou dosavadní kvalifikaci a jimž zároveň nevyhovuje příliš teoreticky zaměřené vysokoškolské studium. Případně je určeno uchazečům, kteří mají zájem o vzdělávací program, který vysoké školy nenabízejí.

Z uvedeného lze akcentovat následující podstatné skutečnosti, které v budoucnu bezpochyby určí směr, kterým se bude v rámci vzdělávací soustavy ČR ubírat VOV:

- 1) VOV spadá do sektoru terciárního vzdělávání;
- 2) VOV prohlubuje středoškolské vzdělání;
- 3) VOV se nachází na stejném klasifikačním stupni ISCED a EQF jako bakalářské studium;
- 4) VOV poskytuje vzdělání a praktickou přípravu pro výkon náročných činností – tedy je profesně zaměřené, s důrazem na aplikační stránku studia;
- 5) VOV je mimo jiné určeno uchazečům, kteří mají zájem o vzdělávací program, který VŠ nenabízejí.

Vztah mezi VOŠ a středními školami je ze samé podstaty – definice – VOV jednoznačně vymezen. VOV prohlubuje středoškolské vzdělání směrem k vyššímu uplatnění na trhu práce při výkonu náročných činností. Zde je tedy pouze malý prostor pro provádění rozsáhlejších analýz. I přesto by bylo vhodné zabývat se zejména strukturou nabízených oborů na obou úrovních studia a možnostmi jejího přizpůsobení aktuální situaci na trhu práce. Co je ale bezpodmínečně nutné vyjasnit, je vztah mezi VOŠ a vysokými školami. A to mimo jiné i právě s ohledem na fakt, že do VOV vstupují absolventi středních škol, a koncepce VOV, ať již bude jakákoliv, bude mít bezpochyby důsledky pro případné změny v koncepci středního vzdělávání, ve smyslu otázek vzájemné provázanosti oborů, otázek zjednodušení přechodu mezi SŠ a VOŠ apod.

Sektor vysokých škol prodělává již delší dobu výrazné změny, které vyvrcholily účinností nové legislativy a zahájením činnosti Národního akreditačního úřadu pro vysoké školství. Dle „Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020“ se vysoké školství potýká s několika relevantními problémy:

- 1) nejisté prostředí s ohledem na zmíněné změny v legislativě a zavedení Národního akreditačního úřadu,
- 2) současný model financování a systém akreditací,
- 3) nedokončený proces restrukturalizace studijních programů ve smyslu bolognského procesu (tedy často pouze formální rozdělení magisterských programů na bakalářské a navazující magisterské),
- 4) demografický vývoj a dostupnost vzdělání,
- 5) rostoucí kvalifikační požadavky na výkon některých profesí.

Strategie vzdělávací politiky předpokládá zachování otevřeného přístupu k terciárnímu vzdělávání jako celku, přitom otevřené a široce dostupné vzdělávání předpokládá zejména v případě bakalářských programů a VOV, zatímco navazující magisterské a magisterské studijní programy by měly být více selektivní. Doplnit lze proinkluzivní a rovný přístup ke vzdělávání a snahu o změny v oblasti vlivu vzdělanostní úrovně rodičů na aspirace jejich dětí.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Zároveň předpokládá oboustrannou prostupnost mezi bakalářskými programy a VOV. Právě tento moment nelze považovat za samozřejmý, neboť strategie vzdělávací politiky v podstatě nerozlišuje mezi VOV a vzděláváním na úrovni bakalářských studijních programů, přestože studium neposkytuje stejnou kvalifikaci. Namísto inovativní diferenciaci těchto dvou podob terciárního vzdělávání na vzdělávacím trhu dochází ke sblížení obou variant, čemuž napomáhá i podpora vzniku profesně orientovaných bakalářských programů na vysokých školách.

Cílem projektu „Inovace VOV v odborné oblasti humanitní“ je mimo jiné také navrhnout koncepci VOV ve školském systému ČR. Nabízí se několik možných scénářů vývoje VOV, nicméně ať se již bude ubírat cestou zajištění maximální možné míry prostupnosti mezi VOŠ a VŠ, nebo naopak harmonizací obou stupňů vzdělávání a jejich „zrovnoprávnění“ nad rámec stejného stupně ISCED či EQF, bude vždy potřebné, aby bylo studium organizováno obdobným způsobem, aby byl využíván obdobný systém hodnocení a také, pokud možno, obdobné didaktické metody podporující efektivní styly učení.

3 Metody hodnocení v terciárním vzdělávání

Modernizace metod hodnocení studentů VOŠ spočívá v souladu s projektovou dokumentací a výše uvedeným v návrhu modulového rozvržení výuky s přidělením příslušného počtu kreditů dle Evropského systému přenosu a akumulace kreditů (ECTS).

3.1 Modulární systém vzdělávání

Dle Secilmise a Ünlüönera (2009) je modulární systém vzdělávacím systémem, který je tvořen z jednotlivých modulů. Tyto dílčí moduly mají být uspořádány tak, aby se navzájem doplňovaly a poskytovaly znalosti a dovednosti v dané oblasti. Kašparová et al. (2012) upřesňuje, že jednotlivé vzdělávací moduly představují obsahově ucelené vyučovací jednotky, které mají předem definovaný cíl, obsah, výstup, délku trvání a kritéria pro ověření a ohodnocení výstupu. Modul může představovat uzavřený vzdělávací celek, či být součástí komplexnějšího vzdělávacího programu. Marinková a Bydžovská (2004) doplňují, že pojem modul není vymezen zcela jednoznačně a není možno přesně určit všechny jeho části, které jsou ovlivněny záměrem autorů modulu. Vzdělávací moduly mají propojovat teoretické a praktické znalosti z různých oblastí. Při zavádění modulárního systému výuky mohou být využity tři základní přístupy:

1) Princip modulového uspořádání – představuje vytvoření studijního obsahu, který je rozčleněn do jednotlivých logických částí (modulů). Každý modul je tvořen několika různými kurzy tak, aby vždy spojoval oblasti obsahově, didakticky či jinak blízké. Celková struktura tohoto přístupu je založena na povinných a volitelných modulech, které reflektují oborová zaměření. Mezi přínosy tohoto přístupu jsou dle Paulovčákové (2012) řazeny:

- propojení obsahu studia, objasnění návazností mezi učivem, odstraňování duplicit ve výuce,
- zjednodušení a zprůhlednění kontroly plnění studijních povinností,
- usnadnění studia prostřednictvím stavebnicového systému.

2) Princip gradace – založen na snaze zobrazit postup studia v rámci ucelených studijních celků (vzdělávací program VOŠ, bakalářský program, navazující magisterský program). Zatímco např. během bakalářského studijního programu jsou využívány především povinné moduly, během magisterského studijního programu jsou využívány zejména volitelné moduly, které mají prohlubovat a specializovat znalosti studenta. Za výhody tohoto přístupu považuje Paulovčáková (2012):

- odstranění ročníkového systému a opakování ročníků při studijním neúspěchu,
- regulace studia formou požadavku na minimální studijní povinnosti,
- možnost upravit délku studia.

3) Princip volitelnosti – poskytuje studentům možnost rozhodovat o vlastním zaměření. Studenti si sami na základě stanovených pravidel stanovují svůj studijní postup. V rámci tohoto přístupu jsou individuálně voleny jednotlivé kurzy modulů či samotné moduly, přičemž je předem určen počet požadovaných kreditů (popř. vyučovacích hodin, zkoušek atp.). Za přínosy principu volitelnosti jsou považovány:

- vlastní volba studijního směřování,
- posílení individuální odpovědnosti studentů.

Marinková a Bydžovská (2004) uvádějí, že každý modul může být rozčleněn na tři hlavní části, kterými jsou:

- vstupní část,
- jádro modulu,
- výstupní část.

Vstupní (identifikační) část vzdělávacího modulu představuje jeho základní identifikační údaje, díky kterým může uživatel modulu získat přehled o daném modulu. Jedná se zejména o název, vstupní předpoklady, počet hodin, počet kreditů apod. Jádro modulu má za cíl shrnout nejdůležitější informace, které se týkají obsahu a cíle modulu. V rámci jádra modulu by měla být uvedena anotace, která určuje cíl modulu a má studentovi přiblížit význam daného modulu, předpokládané výsledky studia, které vyjadřují, jaké vědomosti má posluchač získat, obsah modulu a doporučené metody výuky. Hodnotící (výstupní)

část modulu má jednoznačně určit způsob ukončení daného vzdělávacího modulu, definovat požadavky kladené na studenty a upřesnit kritéria, na základě kterých bude hodnocení probíhat. V této části by zároveň měl být zahrnut seznam doporučené literatury.

Mezi výhody modulů se řadí (Kašparová et al., 2012; Secilmiş a Ünlüönen, 2009):

- zaměření na dosažení požadovaných kompetencí absolventa,
- student má možnost získat dovednosti v souladu se svými zájmy,
- možnost individuálního vzdělávání,
- explicitní stanovení požadovaných výsledků,
- explicitně určená způsob vyhodnocení výsledků a kritéria, která jsou pro vyhodnocení používána,
- jednotlivé moduly jsou absolvovány a hodnoceny samostatně,
- přenositelnost do jiných vzdělávacích programů.

Za nevýhodu modulárního výukového programu může být naopak považováno kupř. (Paulovčáková, 2012):

- návaznost jednotlivých modulů,
- různá náročnost modulů,
- náročnost na přípravu,
- odlišný systém výuky,
- otázka stanovení náročnosti modulu,
- zpracování obsahu a hodnocení jednotlivých modulů vyučujícími,
- studijní administrativa,
- zásah do organizačního systému školy.

3.1.1 Typologie vzdělávacích modulů

Jednotlivé vzdělávací moduly mohou být členěny dle řady různých kritérií. Kašparová et al. (2012) používají pro členění modulů následující kritéria a následné členění:

1) Podle postavení modulů v učebním plánu (závažnost modulu)

- povinné: obsahují základní učivo, absolvování je povinné pro všechny studenty,
- volitelné (někdy též povinně volitelné): jsou nabízeny všem žákům, žák je povinen zvolit si předem daný počet modulů, které se pro něj stávají povinným,
- nepovinné (někdy též volitelné): nabízeny nad rámec povinné výuky,

přičemž mohou být vždy

- profilující, specializační, zájmově odborné: orientace na odborné vzdělání v oboru, podpora profesní orientace,
- doplňující, rozšiřující: rozšiřují a propojují učivo základní modulů.

2) Podle metodického pojetí modulů

- teoretické, poznatkové: zaměření na osvojení vědomostí a procesů jejich aplikace,
 - obecně teoretické,
 - profesně teoretické,
- činnostní: zaměření na osvojení psychomotorických dovedností (praxe, odborný výcvik, komunikační dovednosti atp.),
- kombinované: integrace osvojování nezbytných vědomostí a dovedností, propojení teorie s nácvikem praktických dovedností,
- projektové: řešení komplexních problémů, cílené na rozvoj samostatnosti, kreativity, týmové práce.

3.1.2 Tvorba modulového vzdělávání

Proces vytvoření modulárního vzdělávacího systému a jednotlivých modulů je složen z několika kroků. Paulovčáková (2012) uvádí, že nejprve je třeba stanovit vstupy založené na požadovaných znalostech a dovednostech, které budou výstupem modulu. Následně jsou stanoveny cíle, vyučovací metody, předpokládané výsledky, způsob ukončení, kritéria a metody hodnocení, kreditové hodnocení, seznam doporučené literatury a zařazení modulu do modulárního systému na základě jeho postavení v učebním plánu.

Po zavedení modulu do praxe je třeba následně provádět jeho monitorování a hodnocení, a to zejména ve vztahu ke stanoveným cílům, metodám výuky či vzhledem k jeho dalším inovacím.

3.2 ECTS

ECTS vyjadřuje zkratku pro Evropský systém přenosu a akumulace kreditů. Tento systém byl vytvořen v roce 1989, přičemž jeho účelem bylo zjednodušení uznávání studia v zahraničí v rámci programu Erasmus (MŠMT, 2011). V roce 1999 se v rámci Boloňského procesu¹ stalo dosažení šesti základních cílů, mezi které patřilo mimo jiné vypracování systému kreditů, který měl být podobně jako systém ECTS podporovat studentské mobility. V roce 2001 se jednou z priorit Pražského komuniké stala spolupráce týkající se uznávání dokladů a využívání kreditů, čímž se dle Rady vysokých škol (2007) zdůraznila nezbytnost značné podobnosti mezi navrhovaným kreditovým systémem a systémem ECTS. Berlínské komuniké (rok 2003) pak vývoj v tomto ohledu uzavřelo rozhodnutím, že kreditový systém Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání bude identický s ECTS.

Dle Evropských společenství (2009) je ECTS nástrojem, který je využíván při přípravě, specifikaci a poskytování programů a udělování vysokoškolských kvalifikací. Tento systém má napomoci zvýšit průhlednost vzdělávacích programů a kvalifikací a usnadňovat uznávání získaných kvalifikací. Řada členských zemí EU začlenila kreditový systém ECTS do svých právních předpisů, Česká republika se však mezi ně doposud neřadí.

3.2.1 Charakteristika ECTS

Základním prvkem Boloňského rámce kvalifikací jsou kredity ECTS, přičemž pro první (vzdělávací programy VOŠ, bakalářské studijní programy) a druhý (navazující magisterské programy) cyklus kvalifikace je definováno množstevní rozpětí kreditů. Dle Evropských společenství (2009, s. 9) je „*ECTS systém akumulace a přenosu kreditů, který*

¹ V rámci Boloňské konference ministrů došlo k podpisu deklarace o vytvoření Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání (EHEA) do roku 2010.

je zaměřen na studenta a je založen na transparentnosti výsledků učení a procesů učení. Jeho cílem je usnadnit plánování, poskytování, hodnocení, uznávání a ověřování kvalifikací a jednotek studia a rovněž studentskou mobilitu.“

Systém ECTS (MŠMT, 2009) je založen na kreditovém systému, přičemž kredity jsou přidělovány za jednotlivé části studia na vysoké školy (předměty, bakalářská práce, moduly, programy atp.). Tyto kredity jsou studentovi připsány vždy po úspěšném absolvování dané části studia či za splnění předem stanovených výsledků učení. Kredity mohou být uznávány za studium na jiné škole, a to pokud jsou výsledky učení shodné a pokud instituce udělující diplom uzná kredity a s nimi spojené výsledky učení. V rámci kreditového systému studenti získávají kredity po úspěšném zakončení předmětu bez ohledu na známku, kterou za absolvování získali.

Kredity ECTS jsou založeny na ocenění pracovní zátěže studenta potřebné k získání výsledků učení². Pracovní zátěž dle Evropských společenství (2009) představuje časový úsek, který je potřebný k dokončení všech činností souvisejících s učením a získáním očekávaných výsledků učení. Pro pracovní zátěž jednoho akademického roku prezenční formy studia je obvykle přiřazeno 60 kreditů ECTS (např. za celý bakalářský studijní program 180 ECTS kreditů), pracovní zátěž studenta by se tedy měla obvykle pohybovat v rozmezí 1500-1800 hodin, což odpovídá časové zátěži jednoho kreditu 25-30 hodin práce.

ECTS je charakteristický tím, že:

- kreditní systém je zaměřený na studenta – systém má pomoci při přechodu na systémy, které budou odpovídat potřebám studentů;
- ECTS vychází z formulovaných výsledků učení a odhadu pracovní zátěže – kredity ECTS mají napomoci udržet realistický pohled na potřebnou pracovní zátěž. Výsledky učení mohou být zformulovány jako minimální požadavky pro složení zkoušky, nebo jako referenční body pro obvyklé výsledky;

² Výsledky učení určují znalosti studenta po úspěšném dokončení procesu učení.

- výsledky učení a přidělené kredity ECTS jsou vztaženy k dohodnutým deskriptorům úrovní.³ Prvním dvěma Boloňským cyklům mají odpovídat rozpětí ECTS kreditů 180-240 kreditů pro první cyklus a 90-120 kreditů pro druhý cyklus;
- ECTS kredity by měly odpovídat pracovní zátěži studenta, tedy době, kterou student běžně potřebuje k dokončení všech činností souvisejících s učením, a které jsou nutné pro dosažení očekávaných výstupů učení.

3.2.2 Přidělování kreditů ECTS a odpovídající pracovní zátěže

Dle Evropských společenství (2009, s. 15) jsou „kredity přidělovány kompletním kvalifikačním nebo studijním programům i jejich dílčím vzdělávacím složkám (jako jsou moduly, jednotlivé kurzy, disertační práce, pracovní stáže a práce v laboratoři).“

Během procesu přidělování jednotlivých kreditů v rámci programů a jejich dílčích složek je přiřazován konkrétní počet kreditů, přičemž tyto mají být rozděleny dle pracovní zátěže, kterou musí student vynaložit, aby dosáhl očekávaných výstupů učení. Evropská společenství (2009) předpokládají, že v rámci semestru (výukového období) bude rozděleno 30 kreditů, během celého bakalářského studia (vzdělávacího programu) pak kreditů 180. Dle metodiky udělování kreditů je nejprve potřeba rozčlenit celý semestr na jednotlivé vzdělávací složky, které představují samostatné a formálně vymezené zkušenosti (kupř. předmět, modul). Každá složka by měla mít stanovený rozsah výsledků učení, hodnotící kritéria, pracovní zátěž a počet kreditů ECTS. Pro přidělení ECTS jsou doporučovány dva základní postupy:

1) definice výstupů každé složky, deskripce vzdělávací činnosti a odhad pracovní zátěže. Následně je odhadnutá pracovní zátěž vyjádřena v kreditech. Navrhování rozdělení kreditů se účastní všichni akademičtí pracovníci, konečné rozdělení kreditů je výsledkem diskuze a vymezení priorit. Každá složka může mít jiný počet kreditů;

³ Deskriptory Boloňských cyklů se označují jako Dublinské deskriptory, představují obecné popisy obvyklých očekávaných výsledků a dovedností spojených s kvalifikacemi souvisejícími s ukončením každého Boloňského cyklu. Cílem deskriptorů je vymezení charakter celé kvalifikace.

2) standardizace počtu kreditů pro všechny složky (jednotlivé složky bývají často označovány jako moduly). Na základě přiděleného počtu ECTS kreditů jsou stanoveny odpovídající výstupy z učení a odhadovaná pracovní zátěž.

Při procesu přidělování ECTS kreditů je často operováno s pojmem odhadu pracovní zátěže studentů. Ta je chápána jako celkový čas, který je potřeba pro dosažení požadovaných výstupů učení. Evropská společenství (2009) doporučují určit celkovou pracovní zátěž jako součet následujících faktorů:

- počet hodin přímé výuky,
- čas strávený samostatnou/skupinovou prací potřebnou pro úspěšné absolvování vzdělávací složky,
- čas potřebný přípravou na zkoušku a její absolvování,
- čas potřebný na povinnou praxi.

Dále je doporučováno zhodnotit vstupní úroveň studentů, prostředí výuky či dostupné a používané vybavení (kupř. práce na PC). González a Wagenaar (2005) také při udělování ECTS kreditů doporučují zohlednit kupř. následující skutečnosti:

- student má pevně daný počet hodin vymezených pro výuku v závislosti na programu,
- vyučující by měl zohlednit, které vzdělávací techniky jsou relevantnější k dosažení žadoucích výstupů,
- vyučující si musí být vědom, jakých výstupů má student dosáhnout,
- zohlednit průměrný čas požadovaný pro přípravu jednotlivých aktivit daného předmětu/modulu.

Pro zohlednění a správné vyhodnocení pracovní zátěže navrhli González a Wagenaar (2005) systém založený na čtyřech krocích:

I. Modul

Moduly či jednotky kurzu mají odlišnou zátěž vyjádřenou v přidělených kreditech. Obvykle je rozlišováno mezi nemonulárními systémy a modulárními systémy, neboť

v nemodulárních systémech mají jednotky kurzu arbitrárně přiřazený počet kreditů. Obecně je doporučováno nedělat tyto jednotky příliš malé, aby nedošlo k velké rozdrobenosti programu studia. Také je však doporučováno nevytvářet jednotky příliš velké, aby se zabránilo vytváření velkých překážek v rámci učebního procesu. V modularizovaných systémech je dle autorů obvykle fixní pracovní zátěž, obvykle okolo počtu 5 kreditů. Pracovní zátěž modulu je založena na celkovém počtu úkolů, který má student splnit za účelem ukončení studia. Tyto úkoly jsou definovány s ohledem na požadované studijní cíle, avšak měly by být také popsány pracovními hodinami, které student potřebuje k jejich dosažení.

II. Plánování vzdělávacích aktivit

Každý modul je založen na určitém počtu vzdělávacích aktivit. Ty mohou být definovány s ohledem na následující aspekty:

- typ jednotky: výuka, seminář, laboratoř atp.,
- typ vzdělávací aktivity: navštěvování přednášek, vykonávání určitých úkolů, praktická cvičení, četba atp.,
- typ hodnocení: ústní zkouška, písemná zkouška, ústní prezentace, projekt, test, seminární práce, zpráva atp.

Každá činnost má své charakteristiky s ohledem na čas. Při plánování aktivit by měl učitel identifikovat čas potřebný běžným studentem k vykonání každého úkolu, a to včetně času potřebného pro přípravu. Pracovní zátěž vyjádřený v časových jednotkách by měl odpovídat počtu kreditů přiděleným jednotce výuky.

III. Hodnocení pracovní zátěže ve smyslu skutečného času

Pro evaluaci, zda je odhadovaná pracovní zátěž studenta nastavena správně, existuje řada různých metod. Nejběžnější metodou je použití dotazníkového šetření, a to každý týden během vzdělávacího procesu či po ukončení výukové jednotky.

IV. Přizpůsobení pracovní zátěže či vzdělávacích aktivit

Výstup monitorovacího procesu či aktualizace náplně výuky může vést ke změně pracovní zátěže či typu vzdělávacích aktivit obsažených ve vzdělávací jednotce/modulu. V modularizovaném vzdělávacím programu je při takovéto změně nezbytné přizpůsobit ostatní aktivity tak, aby byla výsledná pracovní zátěž neměnná (počet kreditů je fixní). V nedomulárním modelu může dojít ke změně kreditů, což však v případě fixního celkového počtu kreditů ovlivní další studijní jednotky. Přizpůsobení pracovní zátěže či aktivity je také nezbytné v případě, kdy monitorovací proces ukáže, že odhadovaná pracovní zátěž neodpovídá zátěži skutečné.

3.2.3 Klasifikace ECTS

Vzdělávací a klasifikační systémy jednotlivých zemí se značně odlišují. Tyto rozdíly jsou zřejmé také mezi jednotlivými vzdělávacími institucemi v rámci zemí. Vzhledem k potřebě transparentních a srozumitelných systémů klasifikace vyvstala potřeba vytvořit klasifikační systém, který by tyto požadavky splňoval. Po vzniku kreditního systému ECTS byla vytvořena klasifikační stupnice, která existovala souběžně s národními systémy a umožňovala převod výsledků do různých systémů. Tato stupnice byla založena na statistickém rozdělení známek, přičemž klasifikační stupnice ECTS byla vytvořena křivkou statistického rozdělení pro každou referenční skupinu do pěti úseků. Pro vyhodnocení výsledků bylo nejprve potřeba shromáždit potřebné statistické údaje za danou instituci, následoval přepočítání výsledků. Doporučená klasifikační stupnice je znázorněna v tabulce 3.1.

Tabulka 3.1 **Doporučená klasifikační stupnice**

stupeň ECTS	úspěšní studenti běžně dosahující daného stupně (v %)
A	10
B	25
C	30
D	25
E	10
F	-

Zdroj: *Evropská společenství (2009)*

Výše uvedené úseky se staly základem pro převod známek programu jedné země/instituce do programu jiné země/instituce. Implementace tohoto převodního systému se však ukázala být příliš náročnou, a to zejména v klasifikačních systémech, které obsahovaly pět či méně výsledků hodnocení. Proto byla vytvořena nová klasifikační tabulka, která měla za cíl celý postup zjednodušit a zároveň zvýšit transparentnost klasifikačních systémů. Pro její vyhodnocení nyní stačí pouze získat statistické rozdělení udělovaných známek za jednotlivé instituce a není potřeba klasifikační postupy převést do standardního rozdělení. K sestavení tabulky, která udává rozložení známek u daného studijního programu, se doporučuje využít všech známek minimálně za poslední dva roky. Tato známkovací tabulka ECTS, která je pro každý program a každou školu specifická, by měla být součástí Transcript of Record a dodatku k diplomu (Evropská společenství, 2009). Uvedený způsob přepočtu je znázorněn v tabulce 3.2.

Tabulka 3.2 **Nový přepočet národního klasifikačního systému**

Národní známka/zámka instituce	Celkový počet udělený v referenční skupině	Procento z celkového počtu
10	50	5 %
9	100	10 %
8	350	35 %
7	300	30 %
6	200	20 %
	1000	100 %

Zdroj: Evropská společenství (2009)

Jak ukazuje tabulka 3.3, tato klasifikační tabulka ECTS umožňuje otevřenější srovnání různých kvalifikačních systémů.

Tabulka 3.3 Způsob komparace různých klasifikačních systémů

Systém hodnocení instituce A	Rozložení (v %)	Počet udělených známek (v %)	Systém hodnocení instituce B	Rozložení (v %)	Počet udělených známek (v %)
30 a více	5,6	5,6	1	20	20
30	15,7	21,3	2	35	55
29	0,5	21,8	3	25	80
28	12,3	34,1	4	20	100
27	11,8	45,9			
26	9,0	54,9			
25	8,2	63,1			
24	11,3	74,4			
23	2,7	77,1			
22	6,0	83,1			
21	2,3	85,4			
20	5,7	91,1			
19	1,9	93,0			
18	6,9	100			

Zdroj: Evropská společenství (2009)

3.2.4 Zabezpečení kvality

Zavedení systému ECTS automaticky nevyjadřuje skutečnost, že daná instituce poskytuje kvalitní vzdělávací program. Zodpovědnost za zabezpečení kvality spočívá na každé instituci, která tento systém implementuje. Ta by měla zajistit, aby kvalita nabízených programů a kvalifikací odpovídala specifikacím a požadavkům samotné instituce, ale také požadavkům jiných subjektů, které mají ze zákona oprávnění tyto požadavky stanovovat. Jednotlivé instituce také mohou být předmětem externích přezkumů kvality prováděných agenturami pro zabezpečení kvality. Používání systému ECTS by mělo naplnit zejména tyto standardy (Evropská společenství, 2009):

- zabezpečení formálních mechanismů pro schvalování, pravidelný přezkum a sledování programů a udělování diplomů, a to včetně vypracování a zveřejnění jednoznačně formulovaných očekávaných výsledků učení a věnování pozornosti studijnímu plánu a přípravě a obsahu vzdělávacích programů,
- pravidelné zveřejňování nestranných a objektivních informací, týkajících se kvalitativních a kvantitativních nabízených programech a udělovaných titulech.

3.2.5 Klíčové dokumenty ECTS

Pro naplnění jedné z hlavních funkcí kreditového systému ECTS, akumulaci a přenos kreditů, byly vytvořeny klíčové dokumenty, které tento proces zároveň zjednodušují. Jedná se o katalog kurzů, formulář přihlášky studenta, studijní smlouva a výpis studijních výsledků. K těmto dokumentům bývá přiřazován také dodatek k diplomu (tzv. Diploma Supplement), který využívají jak vysoké, tak vyšší odborné školy. Tyto klíčové dokumenty reprezentují akceptovaný způsob sdělování informací užitečných pro studenty, administrativní pracovníky či zaměstnavatele. Katalog kurzů představuje klíčové informace pro studenty i akademické pracovníky. Měl by obsahovat údaje o instituci, informace o studijních programech (kvalifikace, požadavky na přijetí, uznávání předchozího vzdělání či popis jednotlivých vzdělávacích položek) a obecné informace pro studenty. Formulář přihlášky pro studenta byl vytvořen zejména pro mobilní studenty; studijní smlouva, která se skládá buď ze smlouvy pro mobilní studenty, nebo smlouvy pro pracovní stáže. Výpis studijních výsledků poskytuje přesný obrázek o absolvovaných studijních předmětech, získaných ECTS kreditech a známkách.

3.2.6 ECTS a vyšší odborné školy

Kreditový systém ECTS je v současné době poměrně běžně užíván v rámci studia na vyšších odborných školách. Jak uvádí Asociace vyšších odborných škol (2009), jedná se ve většině těchto škol spíše o formální a účelovém aktu, neboť mají obvykle příliš malý počet studentů na to, aby mohly poskytovat velké množství volitelných modulů/předmětů. Pravděpodobně nejproblematictější bodem využití systému ECTS na vyšších odborných školách je, jak vyplývá i z předchozích kapitol, uznávání získaných kreditů na vysokých školách.

Také Asociace vyšších odborných škol (2009) podotýká, že zavedení kreditového systému ECTS může napomoci začlenit vyšší odborné školy do terciárního vzdělávání a zároveň usnadnit orientaci v získaném vzdělání. Také by mělo dojít ke zvýšení horizontální (mezi vyššími odbornými školami) a vertikální prostupnosti mezi školami (mezi vyššími odbornými školami a vysokými školami). Kredity by však dle Asociace vyšších odborných

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

škol (AVOŠ, 2009) a její předsedkyně Ing. Pražmové (2009) zároveň neměly být uznávány automaticky, ale měly by být přepočítávány vzhledem k daným výstupům učení v daném studijním programu.

Pražmová (2009) dále uvádí, že hlavní zásady pro tvorbu kreditního systému na vyšší odborné školy jsou stejné se zásadami pro vysoké školy, přičemž standardní kumulativní počet kreditů za studium za tříleté studium na VOŠ by měl být 180 kreditů, tedy identický počet s bakalářským studijním programem na VŠ. Dle předsedkyně AVOŠ tomuto požadavku odpovídá stav na vyšších odborných školách, kdy je v případě kreditového systému ECTS obvykle pro úspěšné ukončení studia požadováno získání 120–180 kreditů.

4 Návrh modernizace metod hodnocení studentů VOŠ v odborné oblasti humanitní

Návrh modernizace metod hodnocení tvoří koncepční celek s dalšími dokumenty vytvořenými v rámci projektu „Inovace VOV v odborné oblasti humanitní.“ Jedná se především o následující dokumenty:

- Návrh znalostního standardu absolventů VOV pro odbornou oblast humanitní,
- Návrh inovace odborné praxe na VOŠ,
- Návrh znalostního standardu absolventů VOV v odborném cizím jazyce.

Tyto dokumenty jsou pak doplněny vzdělávacími materiály v podobě otevřených digitálních zdrojů a MOOC, které studentům umožňují distanční studium klíčových modulů humanitně orientovaných vzdělávacích programů.

4.1 Obecné zásady modulární výuky a hodnocení pomocí

ECTS pro VOV v odborné oblasti humanitní

Při tvorbě modulárního systému doporučujeme využívat princip modulového uspořádání, tedy vytvoření studijního obsahu, který je rozčleněn do jednotlivých logických částí (modulů), kdy každý modul je tvořen několika různými kurzy tak, aby vždy spojoval oblasti obsahově, didakticky či jinak blízké (viz kapitola 3.1.).

Následující tabulka 4.1 znázorňuje návrh obecného modulového uspořádání, který by měl sloužit jako základ při tvorbě modulárních systémů výuky v případě všech vzdělávacích programů v odborné oblasti humanitní. Vždy by mělo být respektováno zejména doporučení vycházející ze znalostního standardu:

„S ohledem na fakt, že specifikem VOV je v porovnání s bakalářskými studijními programy vysokých škol rozvoj jazykových kompetencí studentů, doporučují VOŠ poskytující vzdělávání v odborné oblasti humanitní, aby byly veškeré vzdělávací programy spadající do této oblasti předkládány k akreditaci se zařazení výuky Cizího

jazyka v ekvivalentu nejméně 12 ECTS (Evropský kreditní systém pro vysokoškolské vzdělávání) za studium.

Dále při zohlednění minimálního požadavku na rozsah odborné praxe, který je kladen na profesně orientované bakalářské programy vysokých škol dle platných akreditačních standardů a který činí 12 týdnů za studium, zástupci humanitně orientovaných VOŠ doporučují, aby rozsah Odborné praxe na úrovni VOV dosahoval ve všech vzdělávacích programech humanitních skupin oborů minimálně 18 týdnů za studium (nejméně 24 ECTS).“

Dále je v návrhu zohledněn prvek tvořivosti, který je společným základem humanitně orientovaných skupin oborů. Z něj vychází také doporučení pro didaktické metody, které by měly být v souladu se zásadami tvorby modulárního systému výuky (viz kapitola 3.1.2) u každého jednotlivého modulu uvedeny. Pro výuku ve vzdělávacích programech spadajících do odborné oblasti humanitní se s ohledem na jejich tvořivý charakter doporučují zejména aktivizující metody, tj. metody:

- metody diskuzní,
- metody situační a inscenační,
- didaktické hry,

a dále především metody:

- rozvíjející kritické myšlení,
- projektové výuky,
- skupinové a kooperativní výuky,

a to vždy se zohledněním specifík daného vzdělávacího programu.

V tabulce 4.1 je zároveň navrženo kreditové hodnocení jednotlivých modulů, přičemž tento návrh respektuje proces přidělování ECTS popsany v kapitole 3.2.2. Navrhovaný počet kreditů je nutné chápat jako minimální doporučený počet. Škola tak má možnost danému modulu přiřadit větší počet kreditů tam, kde je to pro daný vzdělávací program žádoucí.

Vedle modulů zaměřených na cizí jazyky a odbornou praxi jsou v návrhu obsaženy moduly zahrnující obecně teoretické předměty, moduly zahrnující předměty orientované na činnosti a tvorbu v rámci daného vzdělávacího programu a moduly zahrnující předměty související s přípravou absolventské práce či závěrečného projektu apod. Všechny tyto moduly mohou být ve studijním plánu zařazeny jako povinné, či povinně volitelné dle potřeb školy.

Celkový minimální počet kreditů činí 92, tzn. 88 kreditů dle ECTS může škola rozdělit mezi moduly dle vlastní potřeby. Jedná se na jednu stranu o poměrně velkou volnost, avšak s ohledem na rozmanitý charakter oborů a jednotlivých vzdělávacích programů v odborné oblasti humanitní je tato volnost nikoliv přiměřená, ale nutná. Zatímco ve skupině oborů 61 – Filozofie, teologie lze například očekávat vyšší počet předmětů a také vyšší kreditové ohodnocení v teoretických modulech, ve skupině oborů 82 – Umění a užité umění bude naopak kladen výrazně větší důraz na odborné moduly se zaměřením na vlastní tvorbu.

Tabulka 4.1 Návrh modulární výuky a hodnocení dle ECTS pro VOV v oblasti humanitní

Název modulu	Charakteristika předmětů modulu	Zařazení z hlediska typologie modulů	Minimální doporučený počet kreditů dle ECTS
Obecně teoretický základ	základní teoretické předměty, dějiny a vývoj v daném oboru, etika, filosofie	obecně teoretické profesně teoretické	8
Odborný modul I	odborné předměty, předměty zaměřené na tvorbu v daném oboru	činnostní profesně teoretické kombinované projektové	40
Odborný modul II			
Odborný modul III			
Cizí jazyk		kombinované	12
Odborná praxe		činnostní	24
Absolventská práce	předměty související s přípravou absolventské práce, závěrečného projektu apod.	profesně teoretické projektové	8
CELKEM			92

Zdroj: vlastní zpracování

4.2 Zásady modulární výuky a hodnocení pomocí ECTS pro skupiny oborů odborné oblasti humanitní

V následujících tabulkách jsou uvedeny návrhy modulárního systému výuky v jednotlivých skupinách oborů spadajících do odborné oblasti humanitní, tedy:

- 61 – Filozofie, teologie,
- 68 – Právo, právní a veřejnosprávní činnost,
- 72 – Publicistika, knihovnictví a informatika,
- 82 – Umění a užité umění.

Navrhované moduly vycházejí ze znalostního standardu a analýzy studijních plánů vyšších odborných a vysokých škol poskytujících vzdělání v programech spadajících do odborné oblasti humanitní.

I v těchto tabulkách je uveden minimální doporučený počet kreditů dle ECTS, který může být podle potřeb konkrétního vzdělávacího programu navýšen. Podobně variabilní je i uvedený maximální doporučený počet předmětů v rámci modulu, neboť odpovídá situaci, kdy bude danému modulu přiřazen pouze uvedený minimální počet kreditů. Smyslem tohoto doporučení je zamezit zbytečnému tříštění modulů do velkého množství předmětů s nízkým kreditovým odhodnocením a omezit tak počet ukončení ve výukovém období po vzoru trendu, který v současné době uplatňují vysoké školy.

Tabulka 4.2 Návrh pro skupinu oborů 61 – Filozofie, teologie

Název modulu	Maximální doporučený počet předmětů	Minimální počet kreditů dle ECTS
Etika a filosofie	6	16
Bible a její interpretace	4	8
Přehled křesťanské teologie	6	16
Mezilidská komunikace a pastore	4	8
Cizí jazyk	6	12
Odborná praxe	6	24
Absolventská práce	3	8

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 4.3 Návrh pro skupinu oborů 68 – Právo, právní a veřejnosprávní činnost

Název modulu	Maximální doporučený počet předmětů	Minimální počet kreditů dle ECTS
Základy práva a právní administrativa	4	8
Soukromé právo (Občanské právo, Pracovní právo, Korporátní právo)	4	20
Veřejné právo (Ústavní právo, Správní právo, Finanční právo)	4	20
Cizí jazyk	6	12
Odborná praxe	6	24
Absolventská práce	3	8

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 4.4 Návrh pro skupinu oborů 72 – Publicistika, knihovnictví a informatika

Název modulu	Maximální doporučený počet předmětů	Minimální počet kreditů dle ECTS
Zpravodajství a práce s informacemi	4	16
Společenská odpovědnost médií	2	8
Tvorba tištěných médií	3	12
Tvorba multimediálních novinářských žánrů	3	12
Cizí jazyk	6	12
Odborná praxe	6	24
Absolventská práce	3	8

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 4.5 Návrh pro skupinu oborů 82 – Umění a užité umění

Název modulu	Maximální doporučený počet předmětů	Minimální počet kreditů dle ECTS
Dějiny umění v daném oboru	2	8
Umělecké techniky v daném oboru	4	16
Umělecká a umělecko-řemeslná realizace	6	24
Cizí jazyk	6	12
Odborná praxe	6	24
Absolventská práce	3	8

Zdroj: vlastní zpracování

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Seznam použité literatury

Asociace vyšších odborných škol, 2009. Vysokoškolský kreditní systém – pro VOŠ vstupenka do terciáru. *Učitel'ské noviny*, No. 30.

Evropská společenství, 2009. *Příručka pro uživatele ECTS (Evropského systému přenosu a akumulace kreditů)*. Dostupné z http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/ects/guide_cs.pdf

GONZÁLEZ, Julia a Robert WAGENAAR (eds.), 2005. *Tuning Educational Structures in Europe II: Universities' contribution to the Bologna Process*. Dostupné z http://www.unideusto.org/tuningeu/images/stories/Publications/Tuning_2__4rd_version.pdf

KAŠPAROVÁ, Jana et al., 2012. *Modulární projektování školských vzdělávacích programů v odborném vzdělávání: Příručka pro SOŠ a SOU k tvorbě ŠVP a vzdělávacích modulů ECVET*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2012. ISBN 978-80-87063-92-7.

MARINKOVÁ, Helena a Jana BYDŽOVSKÁ, 2004. *Metodika tvorby vzdělávacího programu dalšího vzdělávání*. NÚOV Praha, 2004.

MOON, Jenifer, 2002. *The Module and Programme Development Handbook: A Practical Guide to Linking Levels, Outcomes and Assessment Criteria*. London: Kogan Page, 2002. ISBN 0-203-41719-4.

MŠMT, 2011. *Boloňský proces: ECTS*. Dostupné z www: <http://bologna.msmt.cz/vybrane-oblasti/ects>.

Rada vysokých škol, 2007. *Kreditový systém: Materiál pro 14. Zasedání předsednictva Rady vysokých škol 18. října 2007*. 14. předsednictvo RVŠ dne 18.10.2007.

PAULOVČÁKOVÁ, Lucie, 2012. *Modulární členění výuky a dobré příklady z oblasti podnikání*. Praha: Educa Service. ISBN 978-80-87306-11-6.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

PRAŽMOVÁ, Markéta, 2009. *Základní principy kreditního systému*. Asociace vyšších odborných škol, 2009. Dostupné z <https://www.asociacevos.cz/wp-content/uploads/2016/06/1-Z%C3%A1kladn%C3%AD-principy-kreditn%C3%ADho-syst%C3%A9mu.pdf>

SECILMIŞ, Cihan a Kurban ÜNLÜÖNEN, 2009. Evaluation of the Practices of Modular Educational System: A Field Study in Anatolian Hotel and Tourism Vocational High Schools. *Işletme Araştırmaları Dergisi*, vol. 1, pp. 3-18.

SURSOCK, Andrée a Hanne SMIDT, 2010. *Trends 2010: A decade of change in European Higher Education*. European University Association.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Vyšší odborná škola a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky PRIGO

Vyšší odborná škola publicistiky

Evangelikální teologický seminář – Vyšší odborná škola teologická a sociální

Vysoká škola PRIGO

Ostrava, 2019